

Nr 493

Av herr Zetterberg m. fl., om inrättande vid Lunds universitet av en docentur i religionsfilosofi.

(Lika lydande med motion nr 360 i Första kammaren)

Som första punkt i sina petita för budgetåret 1964/65 anhöll teologiska fakulteten i Lund om inrättandet av en docentbefattning med företrädare för ämnet religionsfilosofi. Större akademiska konsistoriet äskade likaledes som mest angelägna petitum för teologiska fakulteten inrättandet av en dylik docentbefattning och kanslern för rikets universitet förordade i överensstämmelse med konsistoriets förslag, att ytterligare en docenttjänst vid teologiska fakulteten skulle inrättas. I statsverkspropositionen år 1964 har emellertid någon dylik befattning ej upptagits.

Som motivering för tjänstens inrättande har teologiska fakulteten, större akademiska konsistoriet och kanslern för rikets universitet bl. a. anfört, att vid normal besättning av de nuvarande docenttjänsterna i fakulteten professorerna i religionsfilosofi är den ende av fakultetens professorer som saknar möjlighet att erhålla en avlönad docent. Därigenom försvåras i hög grad handledningen av forskare och undervisning i ämnet. Denna olägenhet säges i ämnet religionsfilosofi vara särskilt kännbar, då ämnet enligt nuvarande studieordning i första hand skall tillgodose den högre undervisningen och forskningen.

Det bör tillfogas, att teologiska fakulteten fr. o. m. 1953 varje år som mest angelägna petitum uppfört inrättandet av ytterligare en docentbefattning vid fakulteten. Vidare bör märkas, att fakulteten fr. o. m. år 1962 ändrat sitt petitum att gälla inrättandet av en docentbefattning med företrädare för ämnet religionsfilosofi, detta sedan Kungl. Maj:t beslutat att de tidigare rörliga docentbefattningarna vid fakulteten fr. o. m. budgetåret 1961/62 företrädesvis skall stå till förfogande för vissa angivna ämnen, varibland ej religionsfilosofi ingår.

Utöver detta kan framhållas religionsfilosofiens alltmer ökande betydelse både när det gäller religionsforskningen och utbildningen av lärare. Religionsfilosofien är internationellt på stark frammarsch. En tidigare spekulativt inriktad religionsfilosofi har ersatts av en forskning, som med utnyttjande av den moderna filosofiens resultat och metoder analyserar och söker förstå centrala religiösa begrepp, religiöst språk och religiös argumentering. Modern filosofi har icke minst genom sitt intresse för hur

människor agerar och argumenterar i olika samhällssituationer varit av betydelse för religionsforskningen. Den moderna religionsfilosofien utgör vidare ett konfrontationsämne, i vilket skilda religioner och livsuppfattningar, religion och naturvetenskap, religion och psykologi, religion och sociologi etc. konfronteras med varandra. Religionsfilosofien utgör därigenom ett basområde för s. k. tvärsnittsforskning och tvärsnittskontakter, vilka är av vikt både för religionsforskningen och för integreringen mellan skilda grupper i vårt samhälle. På här nämnda forskningsområden föreligger stora och betydande forskningsuppgifter.

Dagens och morgondagens skola förutsätter orientering i frågor som faller inom religionsfilosofien. De moment inom religionsforskningen, som faller under ämnet religionsfilosofi, synes i hög grad överensstämma med vad som i läroplaner eller förslag till sådana säges vara överordnad målsättning för arbetet i grundskola och gymnasium (Läroplan för grundskolan, kungl. skolöverstyrelsens skriftserie 60, Kap. 'Mål och riktlinjer', s. 16; Ett nytt gymnasium, 1960 års gymnasieutredning IV, SOU 1963: 42, s. 201). De önskemål, som där framkommer vad gäller förmågan att analysera och granska sakuppgifternas korrekthet, argumentationens uppbyggnad och slutsatsernas tillförlitlighet, utgör faktorer som i hög grad präglar religionsfilosofisk forskning och undervisning.

Vid en genomgång av läroplanerna för såväl grundskola som gymnasium finner vi också att under kristendoms- resp. religionskunskapsämnet möter moment som torde kräva religionsfilosofisk skolning av de blivande lärarna. Samtalets roll som undervisningsform på alla stadier betonas (Läroplan för grundskolan s. 217 f) och skall med elevernas mognad under lärarens ledning utvecklas till diskussion. Redan på grundskolans högstadium har diskussionen tagit form av argumentationsanalys. Vikten av sådan argumentationsanalys betonas än mer för gymnasiet: »Studiet av den kristna tron och etiken i relation till nutida problemställningar inom den västerländska kulturkretsen bör ge rika tillfällen att öva eleverna att analysera innebörden av en viss åskådning, att följa och bedöma en argumentering samt att skilja mellan fakta, slutsatser och värderingar.» (Läroplan för gymnasiet, 1960 års Gymnasieutredning V, SOU 1963: 43, s. 190.) Ett ämne som religionsfilosofien ger de blivande religionskunskapslärarna undervisning och träning i detta också för vårt samhälle i stort centrala undervisningsmoment.

Men icke blott i detta avseende tilldelar de nya läroplanerna ämnet religionsfilosofi centrala uppgifter. Undervisningen i kristen tros- och livsuppfattning skall ske i relation till nutida problemställningar och andra livsåskådningar (Läroplan för grundskolan, ss. 217, 228; Läroplan för gymnasiet, ss. 187 f, 192.) Detta slag av problem sysselsätter i stor utsträckning religionsfilosofiska forskare. Läroplanen för gymnasiet säger vidare, att »Filosofins behandling av etikens allmänna grundfrågor bör

givetvis också komma religionskunskapens behandling av etiska frågor till godo» (s. 189). Även mera allmänt talar samma läroplan om ett samarbete mellan ämnena filosofi och religionskunskap inom gymnasiets egen ram (s. 189).

Av det här refererade framgår, att ämnet religionsfilosofi har väsentlig betydelse för realiserandet av de nya intentionerna med religionskunskapsämnet i skolan.

Sverige äger för närvarande endast en lärostol i ämnet religionsfilosofi. Denna är placerad i Lund och utgör den enda av den teologiska fakultetens professurer till vilken ej är knuten en docentbefattning. Så länge detta förhållande råder försvåras avsevärt möjligheterna att uppfylla inom religionsfilosofien här ovan tecknade betydelsefulla uppgifter inom forskning och undervisning. Forskarrekryteringen inom ämnet blir lidande, då möjligheter till en normal forskarkarriär saknas. Det uppkommer därtill svårigheter att till ämnet knyta kompetenta lärarkrafter.

Med anledning av vad som här ovan anförts hemställer undertecknade, att riksdagen måtte besluta att inrätta ytterligare en docentbefattning inom teologiska fakulteten i Lund med företräde för ämnet religionsfilosofi under budgetåret 1964/65.

Stockholm den 24 januari 1964

Åke Zetterberg

Eric Nelander

Thorbjörn Fälldin

Evert Svensson

Lisa Johansson

Jean Braconier

i Kungälv